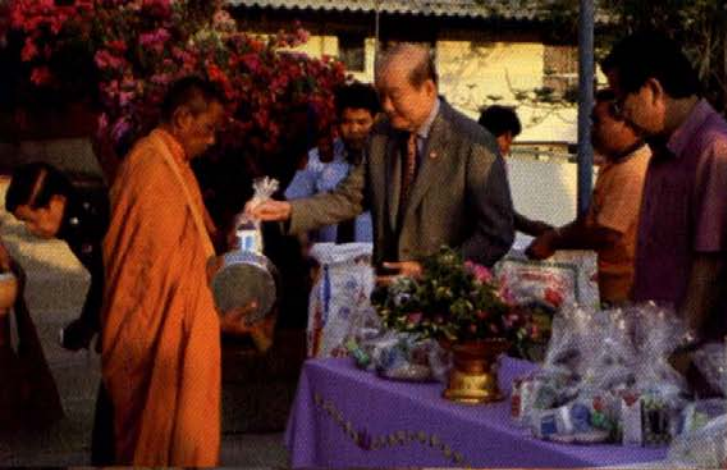

บทที่ 5

การบริหารจัดการมหาวิทยาลัย

ในกำกับของรัฐ

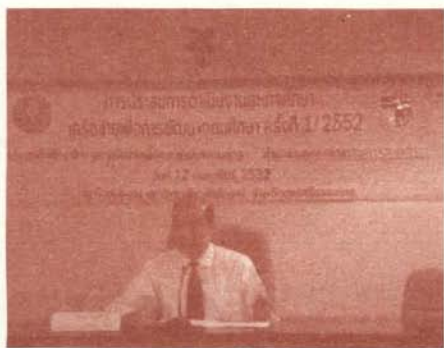
บทที่ 5

อนาคตของ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ และจะมีผลกระทบในภาพรวมอย่างมาก จากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษาตระหนักถึงปัญหาของการศึกษาไทย ซึ่งต้องมีการปรับใหญ่เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกันอย่างน้อยก็เป็นระยะเวลา 12 ปีของการศึกษาในระดับเบื้องต้น ที่ปัจจุบันรัฐบาลได้ประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่าคนไทยทุกคนต้องได้เรียน และอย่างน้อยต้องได้สิทธิในการเรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 12 ปี ในช่วงชั้นของการศึกษาในระดับต้น ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสุขอาน ทราบเป็นอย่างดีว่าการที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษา นั้น เป็นงานหนักและเหนื่อย แต่ด้วยความตระหนักดีว่าการศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนและเป็นกุญแจดอกสำคัญในการพัฒนาชาติ ท่านกล่าวอยู่เสมอว่าก็ขอเหนื่อยเพื่อชาติบ้านเมือง เพื่อตอบแทนบ้านเมือง แม้จะเหนื่อยและหนักก็ต้องทำ เพราะเรื่องการศึกษาอยู่ในอาชีพของท่าน

ดังนั้น ในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ท่านได้สร้างความหวังของคนไทยโดยเฉพาะคนในวงการศึกษาให้เป็นจริงขึ้นมามากมายหลายเรื่อง หลังจากที่คนไทยได้คาดหวังกับความสำเร็จด้านการศึกษาของไทยมาอย่างยาวนาน และสิ่งหนึ่งที่เป็นผลงานที่น่าภาคภูมิใจของคนในแวดวงการศึกษาไทย ซึ่งเป็นผลสำเร็จได้จากฝีมือในการทำงานของศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสุขอาน คือการปลดโซ่ตรวนด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทำให้มหาวิทยาลัยไทยมีความอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการและมีเสรีภาพในการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ คำว่า “มหาวิทยาลัย

ในกำกับของรัฐ” ได้เกิดขึ้นด้วยความมุ่งมั่น และพยายามได้ผลสำเร็จ เป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นถึงอุดมการณ์อันแน่วแน่ในการนำพาการศึกษาาระดับอุดมศึกษาของไทย ให้ก้าวเข้าสู่โฉมหน้าใหม่ในวงวิชาการซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย และด้วยการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในรูปแบบใหม่นี้ จึงเป็นคำตอบที่จะช่วยแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ที่สะสมและไม่สามารถแก้ไขมาอย่างยาวนาน ผลที่เห็นเป็นรูปธรรมก็คือมหาวิทยาลัยในรูปแบบใหม่นี้ สามารถสร้างคนและพัฒนาคนให้ดีและเก่งได้ตามที่สังคมไทยคาดหวัง และบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยในรูปแบบใหม่ในมารับใช้สังคมได้ตามความคาดหวังกับคนรุ่นใหม่ของชาติไทยว่าบุคลากรเหล่านี้จะมาช่วยขับเคลื่อนสังคมไทยให้พัฒนาไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนต่อไป

“ผมคิดว่ารัฐบาลต้องเอาจริงเอาจังกับเรื่อง การปฏิรูปการศึกษา ควรมีการวางแนวทาง ในการจัดระบบรองรับสิ่งที่จะก้าวหน้าต่อไป ในอนาคต เพราะการปฏิรูปต้องใช้เวลาและ ควรจะต้องทำให้เข้าที่เข้าทาง เพื่อการพัฒนา วงการศึกษาไทยและจะเป็นรากฐานที่มั่นคง เข้มแข็งต่อไป”

จากการศึกษาเบื้องต้นเมื่อปี พ.ศ.2549 พบว่าการที่มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐสามารถบริหารจัดการและกระทำการกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาได้เป็นอย่างดีและประสบผลสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง ด้วยระยะเวลาอันสั้นย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยในรูปแบบใหม่นี้ โดยการให้ข้อมูลของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ประเมินคุณภาพภายนอกมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในรอบแรก ที่พบว่ามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (มฟล.) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (มวล.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) มีคุณภาพอย่างไร ซึ่งดูได้จากการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีค่าเฉลี่ยถึงร้อยละ 14.30 ในขณะที่ภาพรวมของมหาวิทยาลัยทุกแห่งจะอยู่ที่ร้อยละ 1.4 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีอาจารย์วุฒิปริญญาเอกเฉลี่ยร้อยละ 40.40 ในขณะที่ภาพรวมของทุกมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยเพียงแค่อ้อยู่ที่ 9.04 งานวิจัยต่ออาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.68 ในขณะที่ภาพรวมของมหาวิทยาลัยทุกแห่งจะอยู่ที่ร้อยละ 0.14 และจำนวนโครงการที่ให้บริการทางวิชาการ เช่น การมีส่วนร่วมทำงานวิชาการ การรับเป็นที่ปรึกษางานวิจัยต่ออาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 0.86 ในขณะที่ภาพรวมของมหาวิทยาลัยทุกแห่งจะอยู่ที่ร้อยละ 0.3 ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลเชิงสถิติที่เป็นตัวเลขยืนยันถึงผลสำเร็จในเชิงประจักษ์ได้เป็นอย่างดี

“ที่ผ่านมาร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยที่นำเสนอไปแล้วมักถูกแก้ไขในหลายประเด็น เช่น ส.ว. แก้ไของค์ประกอบที่มาของคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยจนเหมือนเป็นสภาท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดอันตรายเพราะจะทำให้มหาวิทยาลัยกลายเป็นมหาวิทยาลัยพื้นที่ และยังแก้ไขให้มหาวิทยาลัยต้องรับผิดชอบนักศึกษายากจน

โดยกำหนดให้ตั้งกองทุนดูแลทั้งที่มหาวิทยาลัยมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษา แต่ทุนเป็นเรื่องที่รัฐบาลต้องช่วย นอกจากนี้ยังกำหนดให้นายกสภามหาวิทยาลัยดำรงตำแหน่งเพียงมหาวิทยาลัยเดียว และห้ามเป็นเกิน 2 วาระ ซึ่งไม่มีมหาวิทยาลัยไหนในโลกทำกัน อย่างไรก็ตาม ผมเห็นว่าหากจะมีการปรับแก้ไขร่าง พ.ร.บ. ที่เสนอขึ้นไป แต่มหาวิทยาลัยเห็นว่าบางเรื่องที่ยอมไม่ได้ก็อย่ายอมเพราะนักการเมืองมักจะแก้ไขกฎหมายด้วยความรู้สึกส่วนตัว เพราะฉะนั้นจะต้องตั้งอยู่บนสภาพความเป็นจริง เพราะถ้าเราได้กฎหมายที่ไม่ดีออกมากการบริหารงานในอนาคตก็จะลำบาก”

ดังนั้นในอนาคตมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ต้องยืนยันในหลักการที่มีที่ไปที่ไป ตามที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในบทต้นๆ ของหนังสือเล่มนี้ และหากรัฐบาลจะกำหนดข้อบังคับใดๆ มาใช้กับมหาวิทยาลัยในรูปแบบนี้คงต้องมีการย้อนกลับไปดูที่ไปที่ไปให้ดีเสียก่อน ตัวอย่าง เช่น ถ้าจะใช้เกณฑ์กลางในการประเมินเหมือนมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการ หรือองค์การมหาชนอื่นๆ ย่อมจะไม่สอดคล้องสนองตอบ และขัดกับหลักการของการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่สามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการที่แตกต่างหลากหลายได้เอง

เพราะฉะนั้นถ้าจะมีการประเมินโดยใช้เกณฑ์ระบบราชการ ซึ่งเป็นเกณฑ์เดียวกันกับที่
สมศ. ประเมินมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการหรือองค์การมหาชน คงจะไม่เหมาะสมสำหรับ
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และสมควรที่ต้องมีการพัฒนาระบบประเมินตัวชี้วัดวิธีการ
ขึ้นมาใหม่ โดยต้องคำนึงถึงวิธีการประเมินให้เหมาะสม และดำรงความเป็นอัตลักษณ์
ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งด้วย เช่น มหาวิทยาลัยบางแห่งเน้นทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
บางแห่งเน้นด้านวิจัย สังคม ศิลปะ เป็นต้น นอกจากนั้นในการวางแผนการดำเนินการใน
อนาคตของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จะต้องพิจารณาปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ประกอบด้วย
ตัวอย่างเช่น แนวโน้มประชากรของประเทศไทยในระยะ 15 ปีต่อไปนี้ ซึ่งมีแนวโน้มลดลง ผลของ
การลดลงจะกระทบการศึกษาทุกระดับ จำนวนนักเรียน นักศึกษาอาจจะไม่เพิ่ม และการที่
มหาวิทยาลัยขยายการศึกษาได้ ถ้าไม่ระมัดระวังก็อาจมีที่ว่าง เพราะมีนักเรียน นักศึกษาน้อยลง
ดังนั้นจึงต้องวิเคราะห์จำนวนประชากรที่จะลดลง รวมถึงความต้องการและโอกาสทางการศึกษา
แต่ก็ต้องคำนึงถึงว่าจะมีสถาบันอุดมศึกษาเพียงพอที่จะรองรับนักศึกษาในช่วง 15 ปี
ข้างหน้าหรือไม่ ในเรื่องนี้รัฐบาลไม่ควรตั้งสถาบันอุดมศึกษาเพิ่ม แต่มาทุ่มเทด้านคุณภาพ
และสนับสนุนให้สถาบันของรัฐเปิดสาขาที่มีความต้องการสูง โดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี ขณะเดียวกันสนับสนุนให้เอกชนขยายและเปิดสอนในสาขาที่ถนัด วิธีนี้จะเป็
การแบ่งเบาภาระและไม่เกิดความซ้ำซ้อนกันสำหรับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น น่าจะ
เป็นทางออกที่ดีทางหนึ่งที่รัฐต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริม และเห็นได้ว่า เป็นทางออกหนึ่ง
ที่ทั่วโลกใช้กัน ซึ่งได้มีการประเมินแล้วพบว่าสถาบันที่ตั้งใหม่ให้ตั้งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ
ของรัฐ มหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการก็ให้ปรับเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐให้หมด
ภายใน 15 ปี อย่างไรก็ตาม จนถึงวันนี้ในประเทศไทยการปรับเปลี่ยนทำได้ช้ามาก การปรับให้เป็น
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐยังมีไม่เพียงพอ ดังนั้นข้อเสนอที่ดีก็คือว่ามหาวิทยาลัยไหน
พร้อมก็ออกมาเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ส่วนมหาวิทยาลัยตั้งใหม่หรือเพิ่งยกฐานะ

มาเป็นมหาวิทยาลัย ขอให้สร้างการแข่งขันระยะหนึ่งจนกว่าจะพร้อมที่จะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐต่อไปในอนาคต

“ภาพรวมในแผนระยะยาวค่อนข้างสมบูรณ์ เพราะเรามองจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป มองความต้องการใหม่มองสิ่งที่เป็นปัญหาขาดแคลน คิดว่าเดินตามกรอบแผน 15 ปี ฉบับที่ 2 สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศและความต้องการของผู้ใช้แรงงานได้ อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอเหล่านี้

จะเสนอคณะรัฐมนตรี ให้อนุมัติแผนยาวนี้ไว้ใช้เป็นแนวทางของการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเสนอเฉพาะแนวทางการพัฒนาเท่านั้น ไม่ได้เสนอเรื่องงบประมาณ ส่วนเรื่องงบประมาณขอให้รัฐบาลในอนาคตเข้ามาสานต่อตามที่เห็นสมควรต่อไป”

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน กล่าวเสมอว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้สร้างเสร็จในวันเดียว และการจะได้มหาวิทยาลัยดี ๆ จะต้องมีการวางแผนงานที่ดี ต้องเริ่มต้นจากแผนงานก่อน ทั้งนี้แผนที่ดีนั้นจะต้องสะท้อนจากความต้องการปัจจุบัน แล้วก็สะท้อนสิ่งที่คิดว่าจะเป็นไปในอนาคต และอย่ามองภาพที่ปรากฏเป็นส่วนๆ แล้วนำไปวางแผน เพราะแผนที่ได้จะไม่

สะท้อนภาพรวมของทั้งประเทศ รวมถึงจะไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม อีกด้วย ดังนั้นแผนที่ที่ต้องมองภาพรวมให้รอบด้าน ซึ่งจริงๆ แล้ว ก็ควรที่จะเชื่อมโยงไปสู่ ประชาคมโลกด้วย ในการจะสร้างมหาวิทยาลัยในรูปแบบใหม่หรือมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ จึงจำเป็นต้องใช้เวลาพอสมควรในการวางแผน แต่ก็เป็นการใช้เวลาที่คุ้มค่าเพราะ สังคมจะได้มหาวิทยาลัยที่ดีจริงๆ แล้วไม่ไปซ้ำกับประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอื่นๆ ที่เคย ดำเนินการผิดพลาดมาแล้ว และจะยิ่งดีมากถ้าได้วิเคราะห์ข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดที่ มหาวิทยาลัยอื่นๆ เคยมีประสบการณ์มาก่อน และนำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นฐานของความรู้ที่จะ ทำให้มหาวิทยาลัยที่จะเกิดใหม่ไม่เดินไปในทางที่ผิดพลาดอีก หรือไม่ซ้ำรอยของความผิดพลาด เดิมๆ ที่มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เคยเกิดปัญหาขึ้นแล้ว

ดังนั้นถ้ามหาวิทยาลัยที่มีแผนที่ดี การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยก็จะไม่ประสบ กับปัญหาแบบซ้ำเดิม ซึ่งถ้าพบปัญหาแล้วแก้ไขได้ก็ดีไป แต่เป็นเรื่องที่ทำให้การดำเนินการของ มหาวิทยาลัยต้องล่าช้า แทนที่จะก้าวไปข้างหน้ากลับต้องเสียเวลาในการแก้ไขปัญหา ที่พบเป็นระยะ แล้วในที่สุดมหาวิทยาลัยก็ไม่เจริญก้าวหน้าเร็วเท่าที่ควร ในเมื่อจะมอง ถึงอนาคตของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐก็สมควรที่จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ดูความ ต้องการของปัจจุบันไปสู่อนาคต รวมถึงถ้าได้มีการระดมความคิดที่สะท้อนความต้องการ ทั้งของประชาคมโดยรอบของมหาวิทยาลัย และจากผู้รู้จริงในแวดวงวิชาการด้านการอุดมศึกษา ยิ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยตอบโจทย์ของสังคมได้ถูกต้องตรงตามหลักการของการก่อตั้ง สถานศึกษาที่ดี คือมหาวิทยาลัยจะเป็นมหาวิทยาลัยทั้งส่วนความต้องการของประเทศ ทั้งของ ส่วนที่มองไปสู่ในอนาคตในประชาคมโลกด้วย

“มหาวิทยาลัยวลัยวลัยลักษณ์โชคดี ซึ่ง
ตอนนั้นผมเป็นปลัดทบวงมหาวิทยาลัยและ
เป็นช่วงที่มีการจัดทำแผนระยะยาว 15 ปี ของ
การอุดมศึกษาไทยซึ่งมีผลมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531
ไปจนถึงปี พ.ศ. 2546 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ได้อาศัยแนวทางของแผนระยะยาว 15 ปี
มาเป็นกรอบและแนวทางในการจัดตั้ง
มหาวิทยาลัย ซึ่งอันนี้ก็ถือว่ามหาวิทยาลัย

วลัยลักษณ์เกิดตามแผนและพัฒนาเจริญเติบโตก็โตตามแผนทุกอย่างไม่ได้เกิดจาก
ความคิดของใครคนใดคนหนึ่งและไม่ได้เปลี่ยนไปตามกระแสอย่างไรทิศทาง แต่
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์มีพัฒนาการตามแผนอย่างต่อเนื่อง”

ในการมองอนาคตของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ประเด็นแรกที่ต้องพิจารณาคือ
ความชัดเจนในเรื่องของรูปแบบของมหาวิทยาลัยในรูปแบบนี้ ซึ่งในปัจจุบันได้รับการยอมรับ
แล้วว่าเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่รูปแบบหนึ่ง และอย่าพิจารณา
แต่เรื่องของการวางแผนเพียงอย่างเดียว เพราะว่าไม่ใช่มีแต่เพียงแผนอย่างเดียวแล้วจะ
ทำให้มหาวิทยาลัยจะประสบความสำเร็จและมีความเป็นเลิศได้ แต่สิ่งที่ต้องพิจารณา
ประกอบไปพร้อมๆ กับแผนยังมีอีกหลายประเด็น เช่น เรื่องภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย
เรื่ององค์ประกอบทางวิชาการ และควรที่จะมองหาลักษณะเฉพาะของตัวเองหรืออัตลักษณ์

ของมหาวิทยาลัยของตัวเองให้ได้ มหาวิทยาลัยจะต้องมีทั้งลักษณะที่เป็นลักษณะทั่วไป และลักษณะเฉพาะ ซึ่งสามารถขยายความของความหมายของลักษณะทั่วไปได้ว่า ถ้าเป็น มหาวิทยาลัยก็ต้องมีการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆ ที่สะท้อนความต้องการของ สังคมได้และยังต้องมีการวิจัย การบริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อันนี้ ก็คือลักษณะทั่วไป แล้วที่มหาวิทยาลัยทุกแห่งไฝ่ฝันกันมากก็คือ ในเรื่องของการ บริหารจัดการให้มหาวิทยาลัยเกิดความเป็นเลิศในทุกๆ ภารกิจ ให้เกิดความเป็นเลิศ ทางวิชาการ แต่ถ้ามหาวิทยาลัยดำเนินการเพียงเท่านั้นมหาวิทยาลัยก็คงไม่ได้เป็น มหาวิทยาลัยที่มีรูปแบบเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นกว่าจากที่อื่น เป็น สิ่งที่ทุกมหาวิทยาลัยไฝ่ฝันเช่นเดียวกัน เช่น เรื่องการเป็นเมืองมหาวิทยาลัย ความเป็นเมือง มหาวิทยาลัยนั้นจะเรียกว่าเป็นเมืองมหาวิทยาลัยทั้ง 24 ชั่วโมงก็ว่าได้ บุคลากรตั้งแต่ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาส่วนใหญ่หรือเกือบจะทั้งหมดใช้ชีวิตอยู่ในมหาวิทยาลัยแล้ว ก็อยู่เกือบ 24 ชั่วโมง แล้วก็ถ้าเป็นแบบนี้ในต่างประเทศเรียกว่าเป็น Residential University ซึ่งก็ต้องจัดระบบการศึกษาอีกแบบหนึ่งหรือการสร้างลักษณะเฉพาะด้วยการ สร้างให้มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดเวลา ทำให้ผู้ที่เข้ามาเรียนหรือแม้แต่ นักวิชาการเองสามารถใช้เวลากับการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือการสร้างให้ มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานการศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นตัวอย่างที่สามารถ จะสร้างลักษณะเฉพาะให้กับมหาวิทยาลัยได้ นอกจากนั้นสิ่งที่ผู้บริหารและบุคลากรของ มหาวิทยาลัยต้องตระหนักอยู่เสมอคือการไม่แยกมหาวิทยาลัยออกจากวิถีชีวิตของชุมชน สังคม และประชาชนที่อยู่รายรอบมหาวิทยาลัยเพราะมหาวิทยาลัยเป็นของประชาชน

และเมื่อคิดถึงหลักการด้านการศึกษาดลอดชีวิต ซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับทุกคน ดังนั้นเมื่อมหาวิทยาลัยเป็นของประชาชน มหาวิทยาลัยจึงควรจะมีหน้าที่ในการให้การศึกษา กับทุกคนที่ประสงค์จะใฝ่หาความรู้ด้วย มหาวิทยาลัยจึงควรจะตอบโจทย์ในเรื่องของแนวคิด ด้านการศึกษาในระบบนอกระบบมาใช้ในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยอีกด้วย ซึ่งผลของการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในรูปแบบนี้ มหาวิทยาลัยก็จะมีลักษณะเป็นเมืองมหาวิทยาลัย แล้วมีการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันสร้างคุณภาพชีวิตร่วมกันทั้งประชาคมของคนใน มหาวิทยาลัยกับชุมชนที่อยู่รอบมหาวิทยาลัย แล้วท้ายสุดก็จะทำให้เกิดคุณภาพการศึกษา ขึ้นด้วย เพราะนักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในชุมชนและกับคนในชุมชนจริงๆ รวมทั้ง จะเป็นการใช้เวลาตลอดการศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อการหล่อหลอมบุคลิกและคุณลักษณะ ของบัณฑิตที่ดีและเก่งได้

“ในการวางแผนเพื่อการก่อตั้งมหาวิทยาลัยยวดยลยลักษณะ ซึ่งจะต้องสร้างเป็นเมือง มหาวิทยาลัย และมีแผนที่จะทำให้เป็นอุทยานการศึกษา สิ่งที่ต้องคิดคืออะไรควรจะอยู่ ตรงไหนอย่างมีความสัมพันธ์กัน อย่างใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ เราไม่ได้คิดแยกส่วนแต่ละ หน่วยงานต่างคนต่างอยู่ แต่เราคิดเราจะสร้างเมืองที่มีความสัมพันธ์กันทุกส่วนอันนี้ ก็ใช้เวลาานพอสมควร แต่นี่พอทำแผนเสร็จก็มาคิดกันต่อว่า ถ้าเราจะริบเปิด มหาวิทยาลัยแบบที่เขาเปิดๆ กันไปก่อน เช่น เมื่อริบเปิดแล้วต้องนำนักศึกษาไปฝาก เรียนที่ไหนไว้ก่อน หรือเปิดในบางสาขานิดๆ หน่อยๆ แล้วอาคารก็สร้างเสร็จ

สักหลังสองหลัง แล้วก็ค่อยๆ ว่ากันไป เราก็คิดว่าถ้าเปิดแล้วไปตัวมเดียวอย่างนั้น มหาวิทยาลัยก็ไม่ตอบสนองความต้องการหรอก แต่สิ่งที่ตัดสินใจในการเปิดมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์คือทำลักษณะที่ว่าต้องเปิดให้มี Impact ให้สังคมเห็นผลกระทบว่านี่คือการมีมหาวิทยาลัยที่มีความหมายสำหรับประชาชน ไม่ใช่ค่อยๆ เปิดทีละสาขา นี่คือการมาของความคิดในการเปิดมหาวิทยาลัยที่ดี แน่นนอนความเชื่อของผมก็คือผมเชื่อว่าถ้ามีแผนที่ดี เท่ากับทำเสร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง อันนี้ผมทำมหาวิทยาลัยที่ไหนผมก็ตั้งหน้าตั้งตาทำแผนที่ และเมื่อแผนที่เราสามารถที่จะไปขายแผนคือถ้าพูดกันลอยๆ ไม่มีใครสนับสนุน แต่ถ้าเราทำให้ชัดเจนให้หมดแล้วเราไปขอความสนับสนุนกับใครเขาก็พร้อมที่จะให้การสนับสนุน โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจก็พร้อมที่จะให้ความสนับสนุน และเชื่อมั่นในความคิดและหลักการที่เราได้นำเสนอจากการมีแผนที่ดีและมีแผนที่มีความชัดเจน”

ในการตั้งมหาวิทยาลัยใหม่หรือการมองอนาคตของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เรื่องทั้งหมดไม่ได้จบที่อธิการบดีเพียงคนเดียว งานของมหาวิทยาลัยจะก้าวไปข้างหน้าได้หรือไม่อยู่ที่คนส่วนใหญ่และการที่มหาวิทยาลัยตั้งใหม่อยู่ที่ทุกคน ดังนั้นอธิการบดีมีหน้าที่ขายความคิด ทำอย่างไรจะอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัยทำงานได้ แล้วทำอย่างไรถึงจะเกิดทีมงานที่ดีมีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน นอกจากนั้นต้องมีการสร้างระบบ การจัดระบบการวางระเบียบ การจัดปัจจัยเกื้อหนุนให้มหาวิทยาลัยเดินหน้าไปได้

และปัจจัยสำคัญที่สุดคือหาคนที่เหมาะที่จะเข้ามาและเดินตามอุดมการณ์และแนวทางที่วางไว้ อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก นอกจากการที่มีมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะต้องเตรียมการดังที่กล่าวไปแล้ว อีกเรื่องที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยก็คือการนำเอาประชาคมโลกมาเป็นตัวตั้ง แล้วสิ่งเรามองเห็นได้ สัมผัสได้จะยิ่งชัดเจนยิ่งขึ้นว่าโลกทุกวันนี้เป็นโลกที่เปลี่ยนแปลงเร็ว เป็นโลกที่แข่งขันสูง เป็นโลกที่ไม่่ว่าอะไรก็มีการเปิดเสรี เป็นโลกที่ไร้พรมแดน อันนี้ยิ่งชัดเจนมาก มหาวิทยาลัยแบบเดิมหรือมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ ตั้งขึ้นมาเพื่อตอบสนองปริมาณพลแคบๆ อาจจะคิดว่าเป็นมหาวิทยาลัยของจังหวัด หรือเป็นมหาวิทยาลัยของภาค แต่ถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นว่า ไม่ว่าจะมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ที่ไหนก็ตามมหาวิทยาลัยในปัจจุบันเป็นเครือข่ายทางวิชาการของโลก หรือมีการเชื่อมโยงกันหมด ทุกอย่างที่เกิดขึ้นสามารถนำมาใช้ให้เกิดเป็นประโยชน์ให้กับมหาวิทยาลัยได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะป็นองค์ความรู้ ไม่ว่าจะป็นศิลปะวัฒนธรรม ไม่ว่าจะป็นการสร้างคนไทยยุคใหม่ให้มีลักษณะนิสัยหรือว่าคุณลักษณะคนตามลักษณะของประเทศไทย เพราะว่าโลกเปลี่ยนแปลง มนุษย์ทุกคนจะกลายเป็นพลเมืองของโลกหรือเป็นพลโลก ซึ่งการทำคนให้เป็นพลโลกนี้ เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันหมด ไม่ว่าจะป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในปัจจุบันเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องทั่วทั้งโลกหมด เช่น ตลาดแรงงานในอนาคตก็เปิดเสรีเต็มที่ การแข่งขันในตลาดแรงงานไทยก็ไม่ใช่มียแต่คนไทย แต่จะมีบัณฑิตที่จบจากต่างประเทศมาแข่งขันด้วย เพราะบริษัทข้ามชาติจะยังมีมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยไปร่วมลงทุนกับต่างประเทศมากขึ้นเพราะลักษณะที่เป็นสากลมีมากขึ้น

สิ่งที่ผมอยากเห็นก็คืออยากเห็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่กำลังพัฒนาไปข้างหน้า และมุ่งไปสู่อนาคต เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศ มีความเป็นไทย สะท้อนความเป็นไทยซึ่งคนไทยอยู่ที่ไหนก็ต้องแสดงว่าฉันเป็นคนไทย แล้วก็มีคุณลักษณะ มีอะไรต่างๆ ที่มีความเป็นตัวของตัวเองมีอัตลักษณ์ในตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นสากลมากขึ้น เพื่อให้สิ่งที่มหาวิทยาลัยดำเนินการสามารถเชื่อมโยงกับทั่วโลกได้ และเพื่อให้ผลผลิตและผลลัพธ์ของมหาวิทยาลัยก้าวเข้าสู่เวทีโลกได้อย่างภาคภูมิใจ เพราะต่อไปนี้มีมหาวิทยาลัยจะต้องมีบทบาทสำคัญมากๆ เรื่องของการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันถ้ามหาวิทยาลัยไม่สามารถสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันได้ มหาวิทยาลัยนั้นก็เหมือนกับว่ามาทำยกว่าชบวน หรืออาจจะตกชบวนรถไฟได้ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ควรใช้จุดแข็งในเรื่องของความมีอิสระและความคล่องตัวช่วยโอกาสในช่วงนี้เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยแบบไทยๆ และเตรียมเป็นมหาวิทยาลัยในระดับสากล เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศและพร้อมกับการอนุรักษ์สิ่งที่ดีของไทย และคงต้องคำนึงถึงผลผลิตผลลัพธ์ที่จะก้าวเข้าสู่เวทีโลก ตลาดแรงงานที่กว้างขึ้น และคุณภาพของบัณฑิตก็ต้องเป็นคุณภาพระดับสากล ตัวอย่างในเรื่องนี้ของบัณฑิตไทยต่อไปในอนาคตต้องมีภาษาที่สองที่สามารถใช้งานได้ ซึ่งอาจจะเลือกภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง หรือภาษาจีนเป็นภาษาที่สอง เป็นต้น ในขณะเดียวกันการที่คิดว่าการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้เฉพาะทางในบางด้าน ซึ่งแต่ก่อนคิดว่าเพียงพอแล้ว แต่ในปัจจุบันและในอนาคตคงไม่พอ เพราะมหาวิทยาลัย

ต้องผลิตบัณฑิตที่มีความรอบรู้ หรือสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งของความรู้ต่างๆ
เพิ่มเติมด้วยตนเองได้ เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ความรู้ในเรื่องนั้นๆ รวมถึงจะต้องมีพื้นฐานความรู้
ด้านการค้นคว้าวิจัย

ทั้งนี้ ถ้ามหาวิทยาลัยของรัฐในอนาคตสามารถดำเนินการดังกล่าวข้างต้นได้ โดยอาศัย
ข้อได้เปรียบด้านการเอื้ออำนวยในการดำเนินงานตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย และ
จากการที่มีระบบในการบริหารจัดการเป็นของตนเอง การที่มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระ
และคล่องตัวในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง ตลอดจนการกระจายอำนาจเพื่อสร้างความ
เข้มแข็งของมหาวิทยาลัย ซึ่งประเด็นดังกล่าวทั้งหมดคงจะทำให้มหาวิทยาลัยในกำกับของ
รัฐมีความเป็นเลิศในทุกๆ ด้านได้ไม่ยากในอนาคตอันใกล้